

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/2

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Matrimoni publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fi

Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Pressa și cenzura.

Protestările sindicatului ziariștilor maghiari.
 — Ce să zicem noi?

Arad, 25 Februaire.

Cetim în ziarele ungurești din Budapesta:

Comitetul executiv al sindicatului „Buda-
 pesti Ujságírók Egyesülete” a ținut azi după
 amiazi (Marți. — N. R.) ședință sub președin-
 ția dlui Sztalmári Mór, vicepreședintele sin-
 dicatului. S'a desbătut chestia cenzurii. S'a
 primit cu unanimitate următoarea moțiune
 propusă de d. Purjesz Lajos, secretarul sin-
 dicatului:

„Deodată cu izbucnirea războiului publi-
 cațiile presei au fost supuse cenzurii din
 punctul de vedere al apărării intereselor o-
 peratiunilor militare. De atunci și la locurile cele
 mai competente s'a constatat de mai multe-
 ori, că dela primul moment presa maghiară
 s'a ridicat la înălțimea datoriei sale și cu
 bunăvoință sprijinește toate măsurile guver-
 nului și a comandamentului militar.

Pressa maghiară a propagat toate iniția-
 tivele sociale și filantropice, a organizat și
 îndreptat toate acțiunile sociale și în conse-
 cință intereselor generale ea a adus atari ser-
 vicii pe cari numai presa le-a putut înde-
 plini. Cu toate acestea dela început am avut
 convingerea, că în actuala situație gravă
 pe lângă bunăvoința și bună străduința pre-
 sei mai e nevoie și de bărbați pricepuți cari
 să vină în ajutorul presei, controlând că
 oarecare publicațiune nu este ea oare pă-
 gubitoare intereselor războiului?

Constatăm, însă, că în practică cenzura
 a depășit mult cercul ei de competență și în
 practica actuală ea expune presa unor și-
 canări de prisos, chiar și din punctele de ve-
 dere menționate. Cenzura, a cărei exclusivă

chemare ar fi să critice numai publicațiunile
 de interes și de ordin militar, rătăcește și pe
 terenuri cari n'au absolut nici o conexiune cu
 interesele operațiunilor războiului, iar în pre-
 zent ea funcționează nu numai ca cenzură
 militară, ci și ca cenzură politică, ba chiar și
 beletristică, iar în urma sistemului ei greoiu
 chiar și din punct de vedere tehnic face a-
 proape imposibilă facerea ziaristicii.

Sindicatul „B. U. E.” protestează în mo-
 dul cel mai hotărât împotriva unor atari ex-
 cese a cenzurii și mai ales protestează împo-
 triva faptului ca cenzura să-și valideze
 propriile ei vederi politice sau gustul ei be-
 letristic aparte față de publicațiunile de or-
 din pur al politicii interne și de beletristică
 și pretinde în modul cel mai accentuat ca
 măsurile excepționale introduse față de
 pressă să fie restrânse între barierele înlăun-
 trul cărora cenzura încă tot să mai poată
 apăra interesele operațiunilor războiului, fără
 ca să primejduiască principiile libertății
 presei, cari deloc nu sunt contradictorii intere-
 selor războiului”.

De altfel tot Marți s'a desbătut și în Au-
 stria chestia cenzurii. Dr. Sylvester, preșe-
 dințele parlamentului austriac și vicepreșe-
 dinții acestui parlament în cursul zilei de
 Marți au avut consfătuiri în chestia cenzurii
 cu primul-ministru contele Stürgkh. Primul-
 ministru a accentuat caracterul provizoriu al
 restricțiunilor actuale față de pressă, iar ce
 privește aplicarea acestora, primul-ministru
 și-a exprimat convingerea, că guvernul, cât
 i se extinde influența lui, va griji să nu depă-
 șească această măsură.

Ce privește practica unitară a cenzurii
 primul-ministru a spus, că în monarhie multe
 sute de produse ale presei sunt supuse cen-
 zurii și a declarat, că în principiu dsa e apli-

cat să sprijinească presa în orice chestie pe
 terenul tehnic, care i-ar servi acesteia spre
 ușurare.

Ziarul „Népszava” din Budapesta, co-
 mentează în modul următor moțiunea de mai
 sus a sindicatului ziariștilor maghiari:

„...Cenzura este numai o măsură, — ce-i drept,
 necesară, — pentru apărarea intereselor operați-
 unilor de războiu. Dacă, însă, ea depășește margi-
 nile acestei chemări, devine păgubitoare.

Dar cenzura întotdeauna a avut și are înclinări
 să depășească barierele ce i s'au stabilit. Asta e
 foarte natural, deoarece cenzura o execută oameni,
 cari sunt aderenții anumitelor vederi și interese
 și cari ușor pot ajunge să fie ispițiți să nu uzeze
 în mod obiectiv de puterea cu care au fost in-
 vestiți, ci să procedeze amăsurat vederilor lor și
 intereselor lor de clasă.

Aceasta o explică în mod foarte palpabil Grill-
 parzer, poetul conservativ al Curtii austriece. În-
 tre manuscrisele acestuia este și un studiu despre
 cenzură, intitulat „Studii politice”, în care bătrânul
 poet declară, că în principiu e aderentul cen-
 zurii și critică cunoscutele argumentații ce se a-
 duc împotriva cenzurii.

După părerea poetului: pe cât de necesar este
 codul criminal pentru împiedecarea crimelor, toc-
 mai așa de necesar și util poate fi cenzura pentru
 împiedecarea răspândirii ideilor păgubitoare. „Cen-
 zura e necesară — spune el — dar numai cenzura bună.
 Însă deoarece o cenzură bună nu e posibilă, e bine
 să nu fie nici un fel de cenzură, dar numai pentru
 acest motiv”. Iar această părere poetul o moti-
 vează în modul următor: Cenzura are chemarea
 să sprijinească Dreptatea și Frumosul. Dar există
 oare muritor care în orice împrejurări să poată
 stabili în mod obiectiv ceea ce e Drept și Frumos?
 Un atare om nu există. Deci, se poate întâmpla
 că censorul înăbușește tocmai Dreptatea și Fru-
 mosul, dușmanii Răutății. „Cenzura nu e posibilă,
 fiindcă nu sunt cenzozi”; cu aceste cuvinte își
 termină Grillparzer desvoltările sale.

„Népszava” arată apoi, cu dovezi, cum în

De vei cădea...

De vei cădea... Luceafăr drag
 Din zările senine
 Un cântec va porni pribeag
 Trecând al casei pacinic prag
 Se va alătura sub steag
 Să moară ca și tine.

Nu pentru c'ar fi vinovat
 De vre-o o rătăcire...
 În clipa 'n care s'a legat
 Cu dorul tău înaripat
 El nici o seamă nu și-a dat
 De ce-a fost scris în fire.

Era frumos acest noroc
 Lipsit de greutate...
 Dar în a sorții straniu joc
 A fost ales acest noroc
 Să ia ca 'ntr'un vârtej de foc
 Cetate de cetate.

Pe mine încă m'or luat,
 Din satul mărginimei
 Și de pe marginea de sat
 Sus între stele s'au urmat
 Pe roibul meu înaripat...
 Și jos pe cerul rimei.

Ca mâne alții vor urma
 Oștiri nenumărate...
 Luceafăr drag de vei cădea
 Să cazî în prag la ușa mea
 Și-atunci în ceasul crud să stea
 Inima mea de-a bate.

Maria Cuntan.

„Còpil de pe natură”.

Protectorii.

Muntescu: Ai auzit?..
 Florian: Ce să aud?..
 Muntescu: Că se face la Orăștie o mică O-
 limpiadă... cum îi mai zic!..
 Florian: Ei da! Tinerii universitari ardeleni..
 Muntescu (convingător): Frumos lucru!
 Florian (cu emfază): Foarte frumos!
 Muntescu (apăsător): O să mergem!..
 Florian (grav): De sigur! Incape îndoială?!
 Muntescu: E datorința fiecăruia să sprijinea-
 scă atari laudabile lucruri!
 Florian: O să luăm parte!
 Muntescu (șoptind): Am să dau 100 cor.!

Suntem Români doar — și ei sunt floarea nea-
 mului, nădejdea de mâne!..

Florian: Firește! Cu toții avem aceeași sfân-
 tă datorință, să sprijinim mișcările de felul ace-
 sta... Da, toți Români!..

Muntescu: Și când se vor ținea petrecerile?..

Florian (surprins): Ce petreceri? Poate!
 întrecerile...

Muntescu: Da-da, întrecerile!

Florian (rar): Cum cetesc eu în „Unirea”,
 pare-mi-se, de mi-aduc eu bine aminte... la,
 toamnă — prin Noemvrie...

Muntescu (aducându-și aminte): Da așa-e!
 Și „Telegrafu” meu așa bătuse!..

Florian (repede): Știi că bate prostișor „Te-
 legrafu” vostru?!..

Muntescu (pe acelaș ton): Cam așa, ca „U-
 neala” voastră!..

Florian: Să le schimbî titlușurile nu știi ca-
 re-i una și care-i alta!..

Muntescu (râzând): Cum se vede: „frați
 dintr'o tulpină”!..

Florian (sgomotos): Ha-ha-ha!..

Muntescu (serios, după pauză): Harnici ti-
 neri avem noi astăzi, dar par'că tot nu-s așa
 cum eram noi mai demult!..

Florian (grav): Ba sunt! sunt mai buni!..

Numărul zoporal pe 1 an 4. cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul zoporal pe 1/2 an 2 cor

toate țările beligerante, în Austria, Franța, Anglia și Germania, cenzura a depășit marginile până unde ea e necesară și utilă. Apoi termină astfel:

„Și la noi s'au ridicat plângeri juste împotriva activității cenzurii... Cenzura maghiară îngreuează, iar în multe cazuri face imposibil chiar știrile și criticile, cari deloc nu ating interesele operațiilor de război dar cari sunt inominabile necesare intereselor poporului. Avem convingerea, că orice om care judecă lucrurile în mod obiectiv, e de acord cu noi când spunem că această procedură e păgubitoare. Poporul trebuie apărat în contra tuturor abuzurilor indivizilor și a autorităților; să se facă să domnească în țară stări cât se poate mai normale; în această privință pressei i se revine un rol mare și important. Cine împiedică presa în această lucrare a ei, acela este împotriva faptului ca în țară să domnească stări normale”...

Invitare la abonament.

Cu începerea unui an nou, anul al V-lea, de existență al ziarului „Românul”, adresăm on. noștri abonați de până acum rugarea să binevoiască a-și înol din bună vreme abonamentul pe anul 1915, ca expedierea regulată a ziarului nostru să nu sufere întrerupere. Ne exprimăm totodată speranța, că în noul an, nu numai ne vor rămâne credincioși vechii noștri abonați, ci vor intra în șirul abonaților și alți numeroși cetitori și prieteni ai ziarului nostru.

Profităm de ocazia aceasta pentru a adresa și on. noștri abonați restanțieri — institute, ca și patriculari — rugămintea, ca deodată cu abonarea ziarului nostru pe anul 1915, să-și achite și restanțele de abonament din trecut.

Costul abonamentului pentru „Românul” zilnic rămâne și pentru anul 1915 neschimbat:

Pe un an . . . . . 28.— cor.
Pe jumătate an . . . . . 14.— cor.
Pe 3 luni . . . . . 7.— cor.
Pe o lună . . . . . 2.40 cor.

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . . . 40.— franci
Numărul popular:

Pe un an . . . . . 4 cor.
Pe jumătate an . . . . . 2 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . . . 8 franci.

Cererile precum și costul de abonament să se adreseze la: ADMINISTRATIA ZIARULUI „ROMÂNUL”, în ARAD, str. Zrinyi nr. 1/a.

La „**Librăria Concordia**”
Arad, str. Deák Ferenc nr. 20
se află de vânzare cărți de rugăciuni,
bisericești, literare, populare etc. etc.

AVIZ.

Aduc la cunoștința stimaților colegi și a clientelei, că mi-am reluat practica de avocat în asociație cu *Dr. Simion Nemeș*, în Cluj, str. Szentegyház.

Dr. Sever Dan

Jertfa Românilor pentru tron și patrie!

Lista soldaților Români din comuna PANTICEU, comitatul Solnoc-Dobâca, pe câmpul de luptă și asentați de curând.

ACTIVI:

Costin Partenie, june, (rănit)
Dénes Alexandru, june (rănit)
Dénes Vasiliică, june (mort)
Filip Iuonaș, june, (rănit)
Filip Partenie, june
Fojtos David, june, (mort)
Mic Iuonic, june, (rănit)
Moldovan Iuonaș, june
Moldovan Todor, june, (mort)
10 Oros George, căs., are 1 copil
Pintea Simion, june
Pintean Vasiliică, june
Pop David, june
Pop Ioan I. George, june, (rănit)
Pop Ioan I. Samson, june
Pop Ștefan, june, mort
Rus Ioan I. Adam, june
Tătar Ilie, june
Vlaic Iuonaș, june, (rănit)

MOBILIZAȚI:

20 Albutiu Dumitru, (rănit)
Băban Ioan, june, (rănit)
Băban George, june
Bocea Onuțiu, are 3 copii
Bucșa Ioan, june
Buga Ioan, june
Câmpian Ioan, are 1 copil
Cănăcean Ioan, are 3 copii, (rănit)
Cănăcean Iuonaș, june
Cănăcean Vasiliică, are 2 copii
30 Coroian Ioan, are 2 copii, (rănit)
Costin Sandor, are 3 copii, (rănit)
Covaci Ioan, june
Covaci Vasiliică, are 5 copii, (rănit)

Cristorean Ioan, (rănit)
Dénes Ioan, are 1 copil, (rănit)
Dénes Vasiliică, are 1 copil
Dragomir Gavrilă, are 5 copii, (prins)
Filip Octavian, are 1 copil
Filip Petre, are 2 copii
40 Filip Șofron, are 5 copii
Filip Vasiliică I. Vas., are 2 copii
Filip Vasiliică, (mort)?, are 1 copil
Gavre Ioan, are 5 copii
Haragos Simion, are 3 copii
Sabo Vasiliică, are 1 copil
Mic Niculăe, june
Moldovan Ales., văd.
Moșutian George, (prins)
Moșutian Maței
50 Mureșian Ioan I. Vas., are 3 copii
Mureșian Ioan, (mort)?
Mureșian Vasiliică, are 1 copil
Oros Ioan, are 4 copii
Oros Niculăe, are 1 copil, (rănit)
Oros Lazar, (mort)? distins
Pap Alexandru, june
Perșa Andriș, are 1 copil, (mort)
Petac Alexandru, are 4 copii
Pintea Pavel, june
60 Pop Aron, are 5 copii și
Pop George, are 4 copii, (mort), (2 frați)
Pop Ioan, are 2 copii
Pop Iuonic, are 1 copil
Pop Lucă, june
Pop Pavel a Luchi, are 4 copii
Pop Șofron, june
Porumb Gavriș
Prunean Simion, are 1 copil

Munteșcu (induplecat): Na, nu am ce zice... Sunt ca fosta noastră generăciune...

Florian: Numa's căpățitai copii!..

Munteșcu: Zdreveni!..

Florian: O să-i vedem la Orăștie!..

Munteșcu: De s'or da de-a roata pe-acolo!..

Florian (solemn): Oi fi curios cine o duce premiul meu... Adică am trimis mai multe! Știi mi-a venit și mi-e hârtie de elea dela ei... și zic eu, hai săracii să le trimit și eu... Ce bucurie pe ei!..

Munteșcu (cu compliment): Fain, fain de tot!.. Știi și eu o să trimet sutuța de coroane!..

Florian: Așa zise și avocatul Oneasa și Solomon... din Valea Mare ei încă o să contribuie...

Munteșcu (sculându-se): Fiecare face azi asta. Dătorința.. ei-ei, pentru neamul nostru...

Florian: Așa-așa..! (întinzând mâna). Atunci la revedere acolo, Domine!..

Munteșcu: Plecăciune-plecăciune!.. La revedere Domine!..

Partea II.

Florian (cu o gazetă în mână): Ce Doamne!? Pai Munteșcu unde-i cu sutuța lui?.. Firear al naibi! Devotăciunea lui de neam unde-i? Mă minți, fain!

Doamna (din culină): O fost în ziua aia, când cu bătaia studenților din Orăștie o fost acasă!.. N'o mers nicăiri!..

Florian (accentuând): Ba a fost la fân cu lucrătorii... Așa mi-a spus într'o zi Costa crâșnicu... I-a un farizeu și ăla! Numai în lume, între oameni face larmă — și încolo.. Cetesc icoa „darea de seamă” — și numele lui nicăiri...

Doamna: Dar a tău unde-i?..

Florian: Eu am trimes — poate s'or pierdut pe poștă, de aia nu mii scris numele le gazetă...
Doamna: Doar n'ai trimis nimica!..

Florian (ofensat): Eu, tu? O nu știi tu cărțile elea?.. Vezi, acelea...

Doamna: Ziceai numai, că le trimiți...

Florian (după o pauză): Da, ai drept!.. Mi-am uitat!.. Așa! Da, mi-am uitat!.. (pauză). Nu-i bai, or trimis alții... Doar nu or fi stat numai din sprijineala mea?..

Doamna (strigând după niște găini): A bună sama, că nul!..

Florian (mângâitor): Mai este vreme! Or fi dat și alții!.. Dar mă mir de Munteșcu, cu sutuța lui!.. Hm!..

Partea III.

Munteșcu (ezitând): S'o trimet?

Doamna: Trimet-o!

Munteșcu: Ce să fac atunci cu pomu de Crăciun? Rămânem fără el!..

Doamna (tace): Hm!.. (pauză). Aia-i așa...
Munteșcu (ingrijorat): Ce facem atunci?.. Și numai suta asta am avea-o!..

Doamna: Aia-i așa! Studenții nu ar trebui să facă petrecania aceea cu plată... Mai și așa!..
Munteșcu: Ce să faci? Așa or vrut!..

Doamna: Ia tinerete.

Munteșcu (hotărât): Va să zică, nu o trimetem!..

Doamna (hotărâtă): N'o trimete! Doar nici advocații ăștia nu se prea zdrobesc!.. Facem și noi ce fac ei!..

Munteșcu: A bună seamă.. Și nici nu prea avem bani de aruncat!.. Mai steie pe pace și studanțimea aia!.. (pauză). Am zis de sută fiindcă, i-o spusei lui Florian...

Doamna: Cum a-ți putut fi și voi fără de lucruri de estea, fie și ei că doar nu-s mai cu coarne ca cum a-ți fost voi pe vremea voastră...
Munteșcu: Negreșit... (pauză).

Doamna (din culină): Hai la mâncare că s'or gătat și plăcintele!..

Munteșcu (vesel): Bravo-Bravissimo! (pauză). Să aducem și niște bere...

Doamna (senină): Că bine zici!..

Munteșcu (cătră slugă): Ioane, hai din ogradă sus... Da iute!..

Valer B. Iasmin.

Racolția Găvrilă, are 3 copii, mort în 26/IX comit. Ung

- 70 Racolția Ioan, are 3 copii
Racolția Ioan I. Vas., are 3 copii
Racolția Vasilică, june
Rus Alexandru, are 1 copil
Rus Găvrilă, june și
Rus Simion, june, (3 frați)
Rus Gavrilă, are 3 copii
Rus Gerasim, june
Rus Ilie, june
Rus Ioan, june
- 80 Rus Ioan, are 2 copii
Rus Vasilică, are 1 copil
Rus Vasilică I. Lazar, are 3 copii
Somlea Alexandru, are 3 copii
Somlea Ioanițiu, june
Somlea Lazar, june
Șuteu Ioan, are 3 copii
Șuteu Mihail
Sănmihăian George, are 1 copil
Tătar Ioan, are 1 copil
- 90 Tripon Ioan
Tripon Ștefan, june
Valașutean Simion
Vásárhelyi Ioan, are 4 copii
Vásárhelyi Simion
Veres Ioan, are 1 copil
Vlaic Găvrilă, june
Vlaic Ioan Anichil, are 4 copii
Vlaic Ioan I. Vas., june
Vlaic Ioan I. Mațteiu, are 2 copii
- 100 Vlaic Trăian, 1 copil
Vlaic Vasilică, are 3 copii

SUB INSTRUARE:

- Moldovan Alexandru, are 2 copii
Vlaic Nechită
Felecan Vasile, are 1 copil
Cristorean Iuonaș, june
Rus George
Rus Iuonaș, are 1 copil
Pop Onuc, are 1 copil
Oros Aurel, are 1 copil
Török Vasilică, june
- 10 Mic Todor, june
Vásárhelyi Aron, are 2 copii
Șuteu Ioan, june
Șuteu Ștefan, june

ASENTAȚI:

- Roja George, june
Dénes Iuonuc, june
Pop Iuonuc, june
Dénes Antonită, june
Brancea Firuc, are 1 copil
Băjes Gerasim, are 2 copii
- 20 Albuțiu Ales., are 3 copii
Moșutian Mațteiu, are 1 copil
Moșutian George
Roja Iuonaș
Mureșan Vasilică
Coman Ilie, are 2 copii

IN TOTAL 126.

Comunicată prin: C. David.
preot.

Debitorii băncilor.

Iată o chestiune — scrie „Revista Economică” — care s'a discutat de mulțori și cu toate acestea nu în măsură suficientă. De câteori s'a ivit însă în publicitate, aproape totdeauna a fost discutată exclusiv din punctul de vedere al intereselor debitorilor față de bănci. La toată ocaziunea „bietii” debitori au fost luați în apărare față de băncile, acuzate — cu și fără motiv — că își exploatează și omoară clientela. În schimb nu ne aducem aminte de nici un caz, când această chestiune s'a fi fost discutată și din punctul de vedere contrar, din cel al băncilor față de debitori. Acestea nicidecum nu au fost luate în apărare față de clienții-datori, nici chiar față de aceia dintre ei, de cari, durere, sunt destui și cari, prin felul lor de a gândi și de a lucra, au făcut destule greutăți și pagube institutelor de bani. Tocmai de aceea, socotim, că suntem datori, azi, când raportul dintre debitori față de bănci se prezintă ca un rău, care pare că ia proporții tot mai mari, să ne ocupăm de această chestiune a debitorilor și să o discutăm și din punctul de vedere al intereselor băncilor noastre.

Luat în adevăratul înțeles al cuvântului, „debitor” este o noțiune cu un înțeles dintre cele mai alese. Debitor este, ori — mai corect — ar trebui să fie acela, care dispunând numai de forte intelectuale și muncă, și fiind lipsit de capital, ia bani

împrumut ca să poată împreună pe cei doi factori principali, necesari oricărei activități economice raționale: munca și capitalul în scopul producției. În acest înțeles deci, a fi debitor, este un lucru folositor, frumos și nobil.

Dar viața de toate zilele, cu scăderile și mizeriile ei, a devalvat această frumoasă noțiune de debitori la acte și fapte, cari nu mai cadrează cu scopul activității economice-raționale, determinată exclusiv de gândul productivității. Nu toți dintre cei ce au luat bani împrumut cu scop de a deveni productivi, au și reușit în intențiile lor; adeseori în lipsa de judecată reală și activitate sistematică, au dat greș. Alții — poate și mai mulți — s'au pretat la împrumuturi absolut consumative și astfel o parte foarte mare a debitorilor au ajuns să fie — de sigur nu din vina băncilor — robii unor capitaluri, pe cari nu le mai au.

Răul însă nu s'a oprit la atât. În măsura în care debitorii se depărtau de chemarea și rostul adevărat al banului împrumutat, au început să degereze și moravurile lor. Odinioară debitorii — să ne gândim numai la mărimea noastră și la țărâna noastră neguțătoare — își considerau de datorință mare a se „ține de vorbă” și a plăti la vreme capul banilor și dobânda lor. Și le plăteau unor creditori, cari de cele mai multe ori îi obligau prin câte un singur cuvânt. Obligațiile ferecate din zilele noastre, politele cu legile lor speciale și procedurile sumare erau necunoscute. Cu toate acestea oamenii plăteau. Aveau mai puțină carte, însă stăpneau mai multă minte și cinste.

Astăzi? Vremurile pare că s'au schimbat total. Ce folos de legi și câte toate cautele pe seama creditorilor, când la debitori — de cele mai multe ori — prea puțin le mai pasă de ele. S'a făcut par'că o deprindere generală, că oamenii să nu mai țină seamă de îndatoririle de debitori. Este un rău foarte mare acesta, cu deosebire pentru noi și băncile noastre, un rău pe care îl simțim cu toții și care abia mai trebuie dovedit. El crește zi de zi, cuprinde în mrejele sale tot mai mulți și amenință să devină o adevărată pacoste. Tocmai de aceea e o datorință morală și națională să intervenim la timp și să împiedecăm răul în desvoltarea lui, să nu devină cangrenă.

Dar cum?

După modesta noastră părere cu deosebire prin două mijloace. Stăruind, îndemnând și capacitând lumea noastră românească să-și îndeplinească datorințele față de bănci și veghiând ca pe viitor capitalul împrumutat să rămână la destinația lui adevărată, singură îndreptătită, la muncă productivă.

E desigur de prisos a mai cerceta azi, ce s'a întâmplat cu capitalul împrumutat de debitorii băncilor noastre. Un gând și o voință trebuie să ne stăpânească pe toți, — și anume că acest capital și dobânzile lui trebuie replătit, readus în circulație și apoi folosit din nou cu o mai mare precauție și cu mai multă pricepere. Experiențele din trecut ne vor fi în această privință de cel mai mare folos.

Ne dăm seama că a replăti, fie și numai în parte, atâtea capitaluri, mai cu seamă în împrejurările de azi, nu e lucru tocmai ușor. Însă nu este imposibil. Oricât de grele sunt timpurile, putem să afirmăm, că abia va exista om care să nu fie în stare a face de bani pentru a-și împlini datorințele față de bănci. Chiar cel din urmă țaran poate avea atât cât trebuie pentru acest scop. Cu atât mai ușor pot avea intelectualii noștri, la cari nu le trebuie decât o mai bună împărțire și o mai mare resignare la cheltuieli. Avem convingerea, că nu atât banii sunt cauza că nu ne îndeplinim datorințele față de bănci, ci mai mult gândurile rezervate și nepăsarea ce ne stăpânesc. Acestea trebuie delaturate și nimicite. De ce adevărat să nu avem atâtea cinste și noi, să restituim aceea ce am primit? De ce să nu căutăm a ne ușura sarcinile cu orice preț, pentruca, cu atât mai liber, să ne putem apuca de muncă, noua muncă productivă, folositoare? Să se abandoneze deci gândurile rezervate și nepăsarea! Intelectualii să premeargă cu exemplu. Să caute să-și îndeplinească datorințele de „debitori” corecți și conștienți. Căci totuși e o rusine, că unii în indolența lor să meargă până într'atât, încât să nu se îngrijească nici măcar de câte o schimbare și prolongire de cambiu.

Apucând ei pe calea cea bună, să caute să determine și pe popor să-și urmeze. Iar în această privință lucrarea lor nu va fi nici de cum grea. Țaranul nostru are din fire îndemnul de a replăti ce primește împrumut. Excepțiile sunt mai puține. Tot ce trebuie să se facă — special în prezent — este să căutăm să contrabalansăm agitațiile și îndemnul nesocotite ale acelor, cari îl sfătuesc să nu-și îndeplinească datorințele față de bănci. Să-i arătăm că prin aceasta își face sie-și rău și pe ei să îngreunează. Să-i arătăm exemplul faptic al intelectualilor, exemplu care desigur va prinde mai mult ca ori ce și care va fi dovada cea mai bună față de îndemnul răuvoitor al celor nesocotiți. Lucrând în chipul acesta, moravurile rele, de cari amintirăm mai sus, vor dispărea și o mișcare de regenerare se va înfăptui pe toată linia. Ea va duce la bine și progres.

Prin o lucrare sistematică și energică, cu scop ca debitorii băncilor să-și îndeplinească îndatoririle luate față de creditorii lor, se va face un serviciu neprețuit și institutelor noastre financiare. Știm prea bine prin ce greutăți trec acestea de prezent. Au îndatoriri cu mult mai însemnate ca în trecut. Ele nu pot să purceadă față de creditorii lor, cum purced debitorii, ce-i au, față de ele. Pe creditori trebuie să-i multumească, căci altcum e în joc reputația și interesul lor. Afară de acestea, băncile trebuie adeseori să deie sprijin și ajutor clientelei, pe care nu au motiv a o abandona. Tocmai de aceea se cuvine să ne îndeplinim și noi datorințele ce le avem față de ele. Să nu uităm, că și ele ne-au ajutat, când am avut nevoie și că de ani de zile, de când durează criza financiară, au fost cu cea mai mare cruțare și indulgență față de clienții lor. — *Să avem încredere în ele și prisosul de numerar, de care este destul, să li-l încredințăm lor, ca la cel mai potrivit și sigur loc.* Numai așa vom dovedi că ne și înțelegem datorințele și ne știm menaja interesele particulare și naționale.

Trecutul, dar special anii din urmă sunt plini de învățăminte pentru activitatea din viitor a băncilor noastre. Din toate acestea învățăminte însă reiese ca un fir roșu necesitatea, cărcia i-am dat expresie și în cele precedente, că pe viitor va trebui să se pună deosebită grijă ca banul împrumutat să se folosească pentru lucrări productive. Prin aceasta numărul acelor debitori, cari au rămas fără capitaluri și numai cu sarcina dobânzilor, se va reduce din ce în ce; înmulțindu-se în schimb, adevărații „debitori”, aceia pentru cari capitalul împrumutat e un câștig efectiv. Grijă pentru aceasta va trebui să poarte și băncile, dar în prima linie societatea. Aceasta va putea controla mai bine decât ori și cine, folosirea rațională, a capitalului, împărțind cu disprețul ei pe toți, ce s'ar mai lăsa seduși, să cadă în greșelile trecutului. Atunci se va regenera întreaga viață a capitalului nostru și nimeni nu va mai plânge pe „bietii” debitori, dar nu va mai fi nevoie nici de aceea ca să se mai discute chestiuni ca cele puse azi pe tapet.

De încheiere facem un apel sincer și călduros către toți cei cu inimă pentru chestiile noastre obștești, și îi rugăm să deie atențiune și chestiunii ce am discutat în cele precedente. E o chestiune foarte importantă decât se arată la prima vedere. Ea poate fi discutată și apreciată și din alte puncte de vedere destul de însemnate, pe cari, deastădată, nu le relevăm. Suntem siguri însă, că oasă în discuție în cercuri cât mai largi, multe laturi nouă ale acestei chestiuni vor putea fi lămurite — spre folosul și binele reciproc al băncilor și debitorilor lor.

Așa să fie.

Nota Red. — Din parte-ne aprobăm și noi cele expuse în cadrul acestui articol asupra căruia atragem atențiunea publicului românesc îndemnându-l să nu întrelase a-și face datoria unul fiecare față de băncile noastre.

Răsboiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — Dela cartierul principal se anunță: Pe frontul din Polonia și Galiția afară de câteva lupte vii între artilerii și hărțuiei locale, e liniște.

Situația în Carpați în general nu s'a schimbat. În luptele ce au avut loc ieri lângă cursul cel mai de sus al râului San am cucerit o înălțime și am făcut prizonieri 5 ofițeri și 198 de feciori.

La nord dela depresiunea dela Velovoloc dușmanul folosindu-se de viscolul puternic cu zăpadă a încercat, ca prin atacuri îndârjite să ajungă până la pozițiile noastre. Năvala dușmanului am respins-o, cauzându-i mari pierderi și am făcut 300 prizonieri.

La sud de Nistru luptele iau proporții și o întindere tot mai mare.

Berlin. — Dela cartierul principal german se anunță: Francozii au atacat ieri după amiază în Champagne, în regiunea dela Perthes cu două divizii de infanterie. În unele puncte s'au desfășurat în imediată apropiere lupte desperate, cari s'au terminat în favorul nostru. Pe dușman, cauzându-i mari pierderi l'am respins în pozițiile lui.

În Vosgi, spre apus dela Stessvier, ofensiva noastră a progresat împotriva Sulzernului și Amfersbach. În luptele din zilele din urmă am făcut 500 de prizonieri.

Pe câmpul de războiu din ost, am respins cu ușurință o nouă înaintare a dușmanului din Grodno.

Spre sud dela Augustov, Rușilor le-a reușit să avanseze peste Bobr în două locuri. La Stabin l'am respins pe dușman iarăș.

În regiunea dela Krasnybor lupta continuă. La Praszysz am făcut 1200 de prizonieri și am capturat 2 tunuri.

La ost de Skiernievici am respins un atac al Rușilor.

Lupte sângeroase în Carpați.

Budpesta. — Corespondenții de pe câmpul de războiu anunță: Actualele lupte din Carpați sunt dintre cele mai sângeroase. Aci se dau luptele pept la pept, baterie contra bateriei. Desupra de Ung și Bereg topindu-se zăpada în văile munților înalți de o mie metri toate râurile s'au umflat. Prin aceasta li s'a îngreunat mai cu seamă Rușilor transportul de muniție și completarea trupelor. Vremea e de primvăvară și din când în când cade câte o ploaie de vară.

Lupte sângeroase la Ducla.

Ungvár. — Cu toată ploaia de două zile pe linia Ducla, Bovina și Iablanca decurg fără întrerupere lupte. Am respins toate atacurile dușmanului.

Eperjes. — La Felsőpagony am respins 18 atacuri cu baioneta, pe cari le-au făcut Rușii împotriva înălțimei. Dușmanul a avut aci 400 morți și 700 răniți. La Ducla am ocupat noaptea o nouă înălțime. Topirea zăpezii și ploaia ne îngreunează înaintarea, dar în tot locul, unde atacăm învingem. Atacurile rusești s'au prăbușit. Actualele lupte din Carpați sunt cele mai sângeroase.

Rezistența Rușilor în Bucovina.

Copenhaga. — „Politiken” anunță din Londra: Corespondentul din Petrograd al ziarului „Morningpost” afirmă că Germanii au concentrat în Prusia orientală nu 4 ci 10 corpuri de armată și așa le-a reușit să-i silească pe Ruși ca să se retragă. Cea mai mare importanță o au acum luptele din Carpați, unde Rușii fac la marginea Bucovinei o contra ofensivă puternică.

Rușii retrași reiau lupta.

Stockholm. — „Stockholms Dagblad” scrie: Lupta dela Mazuri a avut o întindere așa mare încât nu poate căpăta numire după vre-o localitate, care să fi fost centrul operațiilor. Comunicatul rusesc se declară foarte scurt despre luptele de urmărire. După comunicatul rusesc luptele au fost foarte violente spre ost dela Augustow. Coloana rusească bătută în nordul Poloniei la Kolno s'a retras până la Iomsa, dar primind ajutoare a luat din nou lupta cu Germanii. Mai spre sud, unde Germanii sunt în drum spre Nowo-Georgiewsk, au avut loc lupte foarte violente — după cum spune comunicatul rusesc — în regiunea dela Plock.

Din zonă Varșoviei nu se anunță nimic, iar în Carpați Rușii numai anunță acum nici o înaintare.

Comunicatul recunoaște că în Bucovina trupele rusești au fost silit să se retragă dincolo de Prut. În aceasta se cuprinde și recunoșterea tacită a evacuării Cernăuțului.

Radko Dimitriev vrea să ocupe Przemyslul.

Budapesta. — Corespondentul ziarului londonez „Morningpost” vorbind despre asediarea Przemyslului scrie: Trupele rusești asediatoare sunt conduse și acum de generalul Radko Dimitriev. Între soldații ruși se povestește că generalul Dimitriev ar fi promis țarului că va ocupa până la 1 Martie Przemyslul, iar dacă aceasta nu-i va succeda se va sinucide. Povestea aceasta a pătruns până în cetatea Przemyslului și soldații cari îl apără sunt curioși că oare se va sinucide generalul Dimitriev în 1 Martie?

Olanda nu permite ca vapoarele străine să arboreze steagul său.

Newyork. — Se afirmă că Olanda, Norvegia și Dania au început tratative cu Statele Unite cu scopul ca să ceară împreună dela An-

glia, ca aceasta din motive umanitare să nu mai folosească pe vapoarele sale colorile statelor neutrale.

Germanii sunt la 35 kilometri de Varșovia.

Lodz. — Un general german a declarat, că victoria dela Mazuri va vea fără îndoială influință asupra evenimentelor din fața Varșoviei, a cărora desfășurare trebuie să o așteptăm cu răbdare. Fortificațiile Varșoviei sunt foarte puternice și Rușii le întăresc și acum mereu. Germanii sunt la 35 kilometri de Varșovia.

Mari consfătuiri diplomatice la Petersburg.

București. — După cum v'am anunțat la vremea sa ambasadorul rus în capitala României, d. C. Poklewsky a călătorit zilele trecute de urgență la Petersburg. Diplomatul s'a anunțat apoi imediat la ministrul de externe Sasonow, cu care a avut o lungă consfătuire. În decursul acestei consfătuiri a sosit apoi la ministerul de externe și plenipotențiatul român din capitala Rusiei, d. Diamandi, care s'a sfătuit cu ambli diplomați ruși mai bine de o oră, precum și cu d. Gulichievici, șeful secției orientale din ministerul de externe rusesc.

În cercurile diplomatice rusești li-se atribuie o deosebită importanță acestor consfătuiri.

Bulgarii despre chestia Dardanelor.

București. — Chestiunea strâmtorilor, care preocupă în mare parte cercurile politice din România a avut ecou și în cercurile politice bulgare. Bine înțeles nu aceeaș importanță au Dardanelele pentru Bulgaria — care are eșire directă la marea Egee — ca importanța lor pentru România.

Ziarul „Mir”, din Sofia, organ al partidului ruso-fil, scrie următoarele:

„Românii oricât s'ar strădui și orice ar face nu pot să aibă o ieșire directă spre celelalte mări, decât prin Dardanele. De aceea chestiunea Dardanelor pentru dânsii este de o importanță capitală. De aceea, ei preferă să meargă cu aceia cari au rezolvat chestiunea Dardanelor, din punctul de vedere al intereselor lor, decât să se gândească să ia Transilvania și Bucovina și să-și întregască neamul.

Amestecul Turciei în războiu a făcut ca un interes deosebit să se dea acestei chestiuni în România și de aceea o serie de conferințe s'a ținut și se țin de oameni foarte apropiați de guvern, așa încât părerile lor sunt de fapt acelea ale guvernului însuși”.

Diferite.

— Consulul norvegian din Londra a adus la cunoștință ministrului de externe al Norvegiei, că vaporul „Regina” din Christiania a fost aruncat în aer. Marinarii de pe vaporul cufundat au fost salvați de un vas de războiu englez. Ministrul de externe l'a însărcinat pe consul să facă pașii necesari împotriva vasului englez.

— Un pilot englez a împușcat din aparatul său lângă Dover asupra unui submarin german. Deschizând submarinul german focul împotriva aeroplanului englez, acesta suferind havarii, s'a depărtat.

— Ministrul de războiu a comandat la firmele din Scandinavia uniforme de vară în valoare de un jumătate milion.

— Numărul prizonierilor făcuți de armata germană și austro-ungară în cursul războiului se urcă la 1 milion 45 mii oameni.

— Din cei 52 mii de ascultători a universităților germane 36 mii sunt înrolați în armata germană.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 25 Februarie 1915.

O acțiune a actorilor din Moscva pentru soldați. După cum se anunță prin Copenhaga din Petersburg, actorii dela teatrele din Moscva au pornit colecte în scopul de a se cumpăra tutun pentru soldații de pe câmpul de războiu. Colectarea se face public în fața bisericilor. Din colectele făcute până acum s'au cumpărat 14 vagoane de tutun, cari au fost deja toate trimise soldaților pe câmpul de războiu.

Nenorociri în Turcia. După cum se anunță din Constantinopol cartierul grecesc, Nera, a fost pustiit în urma prăbușirii unei stânci. Au fost omorâți 450 de oameni. În Turcia apele s'au revărsat peste 50 de comune.

O groaznică nenorocire. Din București se anunță: Duminică dimineața, la orele 9 jum. s'a petrecut la șosea o tragedie zguduitoare în următoarele împrejurări:

Mecanicul Ernest Ciriak inventase o foarfecă adoptată la automobil pentru tăierea sârmelor ce se întind în timp de războiu peste șosele spre a face imposibilă circulația cu automobile. La prima experiență s'a tăiat o singură sârmă și ea a reușit. S'au întins apoi 2 sârme. Și această experiență s'a făcut în condiții admirabile. Cei doi ofițeri superiori dela ministerul de războiu cari asistau la aceste experiențe au propus apoi ca inventatorul să încerce să taie 3 fire de sârmă întinse una după alta la mici distanțe. Inventatorul s'a urcat în automobil și dând viteză mașinei s'a apropiat de locul unde se aflau sârmele, când a băgat de seamă că foarfecele nu mai funcționează era prea târziu să mai oprească automobilul și prima sârmă a retezat capul nenorocitului inventator, aruncându-l la o distanță de 10 m. Automobilul rămas fără conducător s'a isbit de un pom și s'a sfărmat. Nenorocirea a produs o dureroasă impresie asupra celor ce erau de față.

În jurul atentatului din Sofia (Bulgaria). Se anunță din Sofia: Lumea este aici încă toată sub impresia groaznică nenorociri dela Casino. După înmormântările de Luni ale dnei Boiagiuff, la care a asistat regele, regina, prințul moștenitor și mii și mii de oameni; Mercuri s'a făcut înmormântarea lui Mileff ajutor decorator la Teatrul Național. Dânsul se ruga de doctori să-l scape, căci ar fi avut încă multe idei de îndeplinit. Dar asta a fost cu neputință. Sofia lui este asemenea în agonie.

Și alte câteva persoane din cele grav rănite se consideră ca de tot pierdute.

Se fac tot felul de comentarii. Ziarele din Sofia acuză pe cele din București, că reproduc o declarație a dlui Malinoff care nu a asistat. Se spune asemenea, că cele două loji în spre cari s'a slobozit bomba erau angajate de 3-4 zile, una de d. Radoslavoff și cealaltă de ministrul de războiu. Dânsii însă în persoană nu se aflau în ele, ci numai familiile. D. Radoslavoff era în automobil sosind la Casino în momentul exploziei.

S'a constatat, că bomba era sârbească.

Toți chelnării au fost liberați negăsindu-se vinovați. Casinoul s'a redeschis publicului. Șeful poliției secrete precum și toți agenții lui au fost licențiați.

Artiștii cari au dat balul sunt atât de revoltați încât, din inițiativa lor, s'au organizat în detectivi și s'au pus pe urmărire.

Aflu, că în Sofia s'a constituit o bandă de răufăcători. — Azoff.

Ultima oră.

COMUNICAT OFICIAL SÂRB DESPRE BOMBARDAREA SEMLINULUI ȘI A BELGRADULUI

Sofia. — Ultimul comunicat oficial sârb publică următoarele: După bombardarea Semlinului de către artileria noastră grea, armata dușmană a trimis un parlamentar la noi, dar pe care noi nu l'am primit, deoarece n'avea scrisorile în regulă. Comunicatul sârb mai spune, că artileria noastră a bombardat Belgradul cu tunuri de calibru mare, dar, că, artileria sârbească a redus la tăcere bateriile noastre.

BOMBARDAREA CETINJEI.

Zürich. — După știrile sosite aci piloții austro-ungari au bombardat din nou capitala Muntenegrului. Două bombe au căzut în conac și afirmativ ar fi cauzat mari pagube.

LUPTE VIOLENTE LA YPERN.

Amsterdam. — În Sluis se aude dinspre Ypern iarăș o canonadă puternică. Afirmativ se dau acolo lupte mari.

POSTA REDACTIEI.

D. profesor C. Nedeicu este rugat să ne comunice adresa exactă a dsale.

Redactor responsabil: Constantin Savu.